

יום שני ויום שלישי

בענין נשים להוציא אחרים בקריאתן

- (1) תוספות מגילה ד-ד. "מכאן משמע" עד "עבדים נשים וקטנים."
- (2) הריטב"א מגילה ד-ד. "וכיון דקיי"ל" עד "שהן מצטרפות." #1
- (3) טורי אבן מגילה ד-ד. "ול"נ דודאי" עד "אנשים המחוייבים מעיקר רוח הקודש." #2
- (4) מרחשת חלק א סימן כב- "דעת הבה"ג" עד "כמו שכבתנו." #3
- (5) חידושי הגרי"ז ערכין ג-ג. "בגמ' נשים חייבות" עד "גרמא." #4

יום רביעי ויום חמישי

בענין חיוב קטנים במקרא מגילה

- (1) ספר הלכות גדולות סימן יט - הלכות מגילה- נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת מגילה אלא שחייבין במשמע, למה, שהכל היו בספק להשמיד להרוג ולאבד והואיל והכל היו [עמוד רלו] בספיקא הכל חייבין במשמע. (ירושלמי פ"ב) רבי יהושע בן לוי מכניס אל כל אנשי ביתו וקורא לפניהם מגילת אסתר. רבי יונה אבן דרבי מונא היה מתכוין לקרות אותה לפני הנשים שבביתו, שהכל היו בספק, והכל חייבין במשמע, אחד הנשים ואחד העבדים ואחד הקטנים.
- (2) טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפט- "הכל חייבין" עד "הקטן בה." #5
- (3) מאירי מגילה ג-ג. "ושמא" עד "בספק." #6
- (4) חידושי הגרי"ז ערכין ג-ג. "והנה מה" עד "להשמיע לפניהם." #7

יום ששי

בענין פורים שחל להיות בשבת

- (1) רש"י מגילה ד-ד. "מעמידין" עד "ברבים." ¹
- (2) תוספות מגילה ד-ד. "ודדקא בשבת" עד "פרסומי ניסא."
- (3) הרמב"ם הלכות מגילה א' יג'- "לפיכך" עד "להזכיר שהוא פורים." #8
- (4) ביאור הגר"א תרפ"ח יד'- "והשמיט" עד "פורים וכו'." #9

(5) קונטרס חנוכה מגילה סימן ג'- וצ"ע [על דברי רש"י הנ"ל] מה מדמה הגמ' דין זה להא דמשה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח וכו' דהוא זה דין לימוד ההלכות דשואלין ודורשין בענינו של יום ומאי שאטי' להא דדורשים איגרת הפורים ברבים דיסודו משום פרסום הנס. ומוכרח מזה דהא דשואלין ודורשין בענינו של יום בפורים שחל להיות בשבת ומעמידין תורגמן לדרוש איגרת שבוקין הפורים ברבים ומה דמשה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום תרומיהו חד דינא נינהו ויסוד הדין דשואלין ודורשין בענינו של יום הוא לפרסם ולהזכיר היום...[ו]לאו משום לימוד ההלכות כדי לקיימם אתינן עלה כ"א דהוא מדין פרסום והזכרת ענינו של יום. ²

² וע"ש דבזה הסביר הרמב"ם ותוס' דכולם בשיטת אחד עם שיטת רש"י לענין זה. וזה שלא כדעת השו"ע שהוא בביאור הגר"א.

¹ ועיין בקונטרס חנוכה ומגילה סימן ג' וז"ל על רש"י זו "ומ"ש רש"י לדרוש אגרת פורים ברבים, ביאר מרן זל"ה דמשמע מדבריו דהוא חובת ציבור, ואי"ז חובה על כל יחיד ויחיד."

דף השבוע ד-ד:

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

3. מרחשת חלק א סימן כב

האחשתרנים וכו' מי ידעין אלא מצות קריאה ופרסומא ניסא, הרי שיש במגילה שתי מצוות היינו קריאה ופרסומא ניסא, וזה כמו שכתבנו:

והנה בדין מצות זכירת מח"ע כתב החינוך סו"פ תצא שהגשים לא נצטוו ע"י משום שאינן בנות מלחמה ואינן מצוות על מצות מחיית עמלק ע"כ אינן ג"כ במצות זכירה יעו"ש, א"כ לפ"מ שכתבתי שקריאת המגילה יש בה ג"כ משום מצות זכירה א"כ בנשים אף שמחוייבות במקרא מגילה היינו רק משום פרסום הנס משום שגם הן היו באותו הנס, אבל מצות זכירה אין בהם, א"כ מתבאר בזה היטב דעת הבה"ג שאין נשים מחוייבות רק בשמיעת המגילה והיינו כיון דעיקר חיובן הוא משום פרסום הנס א"כ די להם בשמיעה לבד שזה הוי פרסום, משא"כ האנשים מלבד מצות פרסום הנס חייבים ג"כ במצות זכירה, וזהו חיוב קריאה, וממילא ניחא מה שאין נשים מוציאות אנשים לפי דעתו כיון דבמצות זכירה ליתנוהו א"כ הוה אינן מחוייבות בדבר ואינן יכולות להוציא אנשים שמחוייבין ג"כ במצות זכירה:

א. ויש עוד להוסיף על טעם החינוך שכ' נשים אינן במצות זכירה ומחייב מפני שאינן בנות מלחמה, לפמש"כ רש"י ז"ל במגילה (ג.) ד"ה איש שאין זמן מלחמה בלילה

דעת הבה"ג הוא שנשים אינן חייבות במקרא מגילה רק בשמיעת המגילה וע"כ אינן מוציאות אנשים ומברכות על משמע מגילה, וכבר חקרו רבים להבין טעמו, והנראה לי בזה עפ"י מה דאיתא במגילה (ו.) קראה ע"פ לא יצא ומפרש טעמא משום גז"ש, כתיב כאן נזכרים ונעשים וכתיב והם כתוב זאת וזכרון בספר מה להלן בספר אף כן בספר, ולכאורה צריך טעמא אמאי לא נילף להוסיף מקרא דזכור את יום השבת לקדשו והתם ל"צ כלל בספר אף אם זוכר ומקשר בע"פ יצא, אמנם הדבר פשוט משום דילפינן מדבר הדומה משום דקריאת המגילה מלבד פרסום הנס יש בה ג"כ משום זכירת מחיית עמלק וכמו שזכר הרמב"ם מזה עה"ת סוף פ' תצא, וע"כ הוא לומד מקרא דכתוב זאת וזכרון בספר דמייירי במחייית עמלק, ושקריאת המגילה יש בה משום זכירת מחיית עמלק מוכח ג"כ מהא דלעיל (ו.) כתוב זאת מה שכתוב במגילה יעו"ש שחכמים תקנו ג"כ קריאת המגילה משום זכירת מחיית עמלק, מלבד פ' זכור, משום שהנס נעשה ע"י מחיית עמלק, והרי אנו למדין מזה שקריאת המגילה יש בה שתי מצוות, חדא משום פרסום הנס ועוד משום מצות זכירה שתקנו אבה"ג לזכור ביום זה ע"י הקריאה של המגילה משום מעשה שה' (וזה ביאור דברי הגמ' שם (יח.) אטו אנן

1. הריטב"א מגילה ד.

לגמרי' וכיון דקי"ל כריב"ל דחייבות אף מוציאות, אלא שאין זה כבוד לציבור⁸⁷⁶ והן בכלל מארה⁸⁷⁶. והשתא דאתית להכי, ה"ה שהם מצטרפים⁸⁷⁷, שאני⁸⁷⁸ התם, דאיכא צירוף רבה, שיש שינוי בב"ה בשבילן להוסיף ברכת הזימון בשבילן, ואיכא למיחש לפריצותא אבל הכא אין שינוי במ"מ ולא בברכותיה בין יחיד לר' 879 ולא חשיב צירוף כולי האי, דניתוש לפריצותא. תדע דהתם נמי, כל היכא דבר מיניהו איכא זימון בגבירי דהוה תלתא, מצטרפות ומזמנות עמהן לצאת בברכתן, דלא חשיב צירוף כל היכא דלא צריכי גברי לצירוף ידיהו לגמרי, דבר מיניהו איכא זמון. הילכך הכא [לצרפם] לר', אינם⁸⁸⁰ אלא לפרסומי ניסא בעלמא, ולא חשיב צירוף כולי האי כיון דחייבות במ"מ, מצטרפות. מפי מורי נר"ו.

2. טורי אבן מגילה ד.

וילי נראה דודאי נשים חייבות בקריאה כאנשים מהאי טעמא שאף הן היו באותו הנס דאין טעם לחלק בין קריאה לשמיעה, ואפילו הכי אין מוציאות אנשים כדברי התוספתא, וטעמא דמילתא נראה לי, משום דודאי היינו טעמא שאף הן היו באותו הנס מן התורה לא מהני לחייב נשים וכמו שכתבו התוס', דאם לא כן גבי מצה הקישא דכל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה לחייב נשים למה לי תיפוק ליה משום שאף הן היו באותו הנס וכמו שאכתוב לקמן, וכיון שכן יש לומר כיון דאסתר נאמרה לכולי עלמא ברוח הקודש לקרותה כדאמרין לקמן (י.) הא ודאי כעין של תורה נאמרה כיון דאל אחד אמן מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, לאנשים נאמרה חיובה ולא לנשים, אלא מדרבנן תיקנו והוסיפו לחייב נשים נמי, כמו שתיקנו והוסיפו על מה שנאמר ברוח הקודש לקרות ולא לכתוב לשמואל כדאמרין לקמן (י.) ואפילו הכי תנן (לקמן י.) קראה על פה לא יצא והיינו מדרבנן וכמו שאכתוב שם (כ"ה קראה), והכי נמי דכוותיה, וכיון דעיקר חיוב מקרא מגילה לנשים ברוח הקודש ליתא אלא מהוספת חכמים^[8], על כרחך אינו אלא לחומרא ולא להקל להוציא את האנשים ידי חובה, דהא מעיקר חיוב של רוח הקודש אינן מחוייבות בדבר ואי אפשר להו להוציא את אנשים המחוייבים מעיקר רוח הקודש^[8א].

4. חידושי הגרי"ז ערכין ג.

בגמ' דאמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס, יש להסתפק אם הפירוש דמטעם זה ליכא בהו פטורא דמ"ע שהזמן גרמא דדין זה דמ"ע שהזמן ג"ש שייך אף במצות דרבנן וממילא נכללו בחיובא דקריאת המגילה הנאמר באנשים, אך דהוא חיוב מיוחד לנשים מטעם זה דאף הן היו באותו הנס, ונפ"מ בעבדים כנענים דאם נשים נכללו בחיובא דקריאת המגילה הנאמר לאנשים א"כ גם עבדים ממילא חייבים וליכא בהו פטורא דמ"ע דהזמן גרמא, אבל אם באמת גם עתה איכא בהו פטורא דמ"ע שהזמן ג"ש ורק דהוא דין חיוב מיוחד לנשים מטעם דאף הן היו באותו הנס, א"כ הרי הוא דין חיוב מיוחד להן. אבל עבדים הדרו לרינן ופטורים מטעם מצות עשה שהזמן גרמא.

(718) 376-9663

info@dafaweek.org

www.dafaweek.org

5. טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרפט

ממזר נתין טומטום ואנדרוגינוס. ומחנכין נמי הקטן בה. ונשים נמי חייבות בקריאתה: ופירש רש"י שמוציאות לאנשים ידי חובתם ובעל הלכות גדולות כתב (א) אף על גב שחייבות במקרא מגילה אינן מוציאות לאנשים. ובעל העיטור ז"ל כתב מסתברא כי היכי דנשים מזמנות לעצמן ואינן מצטרפות לברכת הזימון הכי נמי אינן מצטרפות לעשרה לכתחלה: ג ואנדרוגינוס מוציא מינו ולא שאינו מינו.

דף השבוע ד-ד:

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

לע"נ ברוך בענדים וברכה גרוס ע"ה
BY MR. AND MRS. PUVV GROSS

6. מאירי מגילה ג.

[ד' ע"א] נשים חייבות במקרא מגילה אף הם¹⁴¹ היו באותו הנס, ואף עליהם נגזרה גזרה. ושמא תאמר אף הקטנים יהיו חייבין, שהרי כתיב טף ונשים, קטנים אין בהם תורת מצוה¹⁴², ומכל מקום לרווחא דמילתא אמרו בתלמוד המערב שבפרק שני¹⁴³ צריך לקרותה בפני נשים וקטנים שאף הם היו בספק. ויש מפרשים¹⁴⁴ במה שאמרו שאף הם היו באותו הנס, שעיקר הנס נעשה על ידן. וכן פירשו בענין נשים חייבות

7. חידושי הגרי"ז ערכין ג.

והנה מה שכתב בה"ג דנשים ועבדים וקטנים פטורים ממקרא מגילה, אבל חייבים לשמוע מגילה, צ"ב איך שייך לומר בקטנים שהם מחוייבים מפני שהיו באותו הנס, הרי מ"מ קטנים הם ואיך שייך חיוב בקטנים, וצ"ל דחיוב זה של שמיעה הוא חיוב שצריך להשמיע לפניהם את המגילה, ובנשים שהן מחוייבות במצות אז ג"כ מתחייבות לשמוע, אבל בקטנים דלא שייך לומר שהם מחוייבים לשמוע ע"כ דהחיוב הוא רק שצריך הגדול להשמיע לפניהם.

8. הרמב"ם הלכות מגילה א' יג'

באדר השני בזמנה : יג אין קוראין את המגלה בשבת גזירה [ג] שמא יטלנה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויעבירה ארבע אמות ברשות הרבים. שהכל חייבים בקריאתה ואין הכל בקיאין בקריאתה. לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת מקדימין וקוראין אותה קודם השבת. ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים : יד *כיצד

9. ביאור הגר"א תרפ"ח יד'

ביאור

ישא וכן הרי"ף מציין בן עיר שהלך לכרך א"ר ל"ש כו'. אבל כבר דחאו הרי"ן משום דפרוץ בן יומא מפורש בקרא והרי"ף ואין פסקא דמחיתין וראיה מדאמרינן בירושלמי שם בן עיר שעקר דירתו ליל ט"ו נתחייב כהן וכהן וכו' שם בן עיר וע' רין : ותעבב. כפי' הרי"ף מנ"ש שעתיד לחזור : ואם הוא. ירושלמי שם מפרשי ימים והולכי מדברות קורין בארבעה עשר : ו' יום ט"ו כו'. והשמיט מ"ש שואלין ודורשין כו' דס"ל דלאו דוקא בשבת אלא לרבותא אכל הרמב"ם כו' דוקא בשבת י"ב חס' שם ד"ה פורים ואשתמיטתיה זה לבעל לח"מ [א] אלא מקדימין. כמ"ש ה' א' כרנ : וגובים. שם ד' כי הולך שמיטה כו' : וביום כו' קורין. ל' ז' צפורים כו' ושם לכל מפסיקין כו' וע' רש"י שם ד"ה הא דאיתא כו' וק"ל כו' מה כמ"ל סי' תרפ"ה : ואין עושין. ירושלמי פ"א וסעודה פורים מאחרין ולא מקדימין ויעשו אותן בשבת נעשות אותו י' משחה ושמחה כתיב את ששמחתו תלויה בצ"ד ילא זה ששמחתו תלויה בידי שמים. ור(י)לצ"ח הקשה ממ"ש בפ"ד ל' א' עשה

(718) 376-9663

info@dafaweek.org

www.dafaweek.org

דף השבוע ד-ד:

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן

אליבא דהלכתא

פמ"ג אשל אברהם שם

בדין נשים להוציא: שו"ע אוה"ח ס' תרפט, סע' ב'

הקורא ג' ב' [ד] חרש או פ' ד' קמן או שומע חשומע ממנו
(ב) לא יצא ו' [ה] ויש אומרים ב' שהנשים ה' [ו] אינם
מוציאות את האנשים: הגה [ז] ויש אומרים ו' אם האשה
קוראה (א) לעצמה מברכה לשמוע מגילה ז שאינה חייבת בקריאה:

מג"א שם ס"ק ה'

דמי להדדי בזה, עיין מה שכתבתי בסמוך [ס"ק ה']: ה אינם
מוציאות. ולא דמי לגר מוכה [סמן מרע פסיף ג ומ"א ס"ק ד],
דשאני מגילה דהוי כמו קריאת התורה (סמ"ג ריש הלכות מגילה).
פירוש, ופסולה מפני כבוד הכבוד, ולכן אפילו ליחיד אין מוציאה,
ללא פלוג (רא"ס בניאורו למ"ג כד, ג אות ו), עיין מה שכתבתי סימן
ע"כ [ס"ק ב]: ו אם האשה קוראה. ונמדרש הנעלם רות

עט"ז שם

עשרת זקנים

[ב] חרש. ומורי בב"ח [עמוד
מנה ד"ה משה] כתב, שחרש
לכתחלה לא יצא ובידעבד
יצא, ושומע וקטן אפילו
בידעבד אינו מוציא אחרים
ידי חובתו, אפילו קטן
שהגיע לחינוך אינו מוציא,
אפילו בדיעבד:
ג] שהנשים אינם מוציאות
וכו'. אבל מוציאות נשים
אחרות ידי חובתן (הרא"ש)
בריש מגילה סימן ז
ובתוספות שם ד, א ד"ה נשים.
וכן לענין קידוש, אע"ג
שחייבת מכל מקום אינם
מוציאות אלא נשים אחרות
(רש"ל בניאורו לעור):

בדין קטנים: שו"ע אוה"ח ס' תרפט, סע' א' סימן תרפט

שהכל חייבים בקריאת מגילה. וכו' ו' סעיפים:

הכל חייבים בקריאתה אנשים פ' א' (א) ונשים פ' ב' (א) ונרים ב' ועבדים
א' [ב] משוחררים ב' [ג] ומחנכים את הקטנים לקרותה:

בדין קטנים: שו"ע אוה"ח ס' תרפט, סע' ו'

אינם יודעים אחד פוטר את כולם ואם כולם
יודעים כל אחד י קורא (י) לעצמו:
ו' י' [ב] מנהג טוב יא להביא (י) קטנים וקטנות לשמוע
מקרא מגילה:

מג"א שם ס"ק י"א

כמו שכתבתי סימן רנ"ח סעיף י"ד.
ובתשנ"ז כתב, כל אחד קורא לעצמו
אם ירא, עכ"ל סימן י' ר"כ:
יא להביא קטנים. וכלל שלא
יביאו קטנים ביותר, שמכלכלים דעת
השומעים:

דעת השומעים [קטן אברהם (ס"ק יא) ושארי אחרונים]: (יח) שישמע
וכו'. ונעשו בצנזורה הרבים נהפך הוא, שלכך שאינם שומעים
אלא הם מכלקלים שגם הגדולים אינם יכולים לשמע וכל ביאתם
הוא רק להכות את הקטן, ובה אין קצב מקום מצות חנוך קלל,
וכאמת מצד מצות חנוך צריך כל אב להחזיק בקטנים אצלו
להשגיח עליהם שישמעו הקריאה, וכשיצא הקורא לזכר שם
הקאת הקטן לבית המדרש: (יט) מקרא מגילה. ונעשו ראוי לכל אחד שיהיה לו מגילה כשרה ולמרא בלחש מלה במלה, דאי אפשר

ביאור הלכה שם באור ה"ק

ו * מנהג טוב להביא וכו'. הנה בנדאי קנת המחבר הוא דוקא על קטנים
שהגיעו לחנוך, דהקטנים ביותר רק מכלקלין כמו שכתב הקטן אברהם
(ס"ק יא), ואם בן מאי שיה מנהג טוב הלא מדינאי מחייב לחנך בקריאת המגילה
או על כל פנים בשמיעה וכנ"ל, ואולי דכונה היה יוצא אם היה קורא לפניהם
בביתם, אצל קדי לפרסם הנס ביותר מנהג להביאם בבית המדרש שישמעו
בצבור קדי לחנך שגם בגדלותם ישמעו בצבור:

בדין פורים שחל להיות בשבת: ס' תרפח, ס"ק ו'

ו' ח' [י] יום (ז) חמשה עשר שחל להיות בשבת
(י) מ' אין קורין המגילה ב' בשבת (ט) אלא מקרימים
לקרותה בערב שבת ב' (ט) ונוכחים מעות מתנות עניים
ומחלקים אותם בו ביום (י) ובוים שבת מוציאין שני
ספרים (י) ובשני קורין ויבא עמלק (שמות י"ח - ט) ואומרים
על הנסים ב' ו' [י] ואין עושים (י) מערות פורים (ח) עד
יום אחד בשבת:

ערוך השלחן שם סימן יז

זו והנה לפי הקביעות שלנו א"א לחול יום
י"ד בשבת, אבל ט"ו יכול להיות
בשבת, ואסרו חכמים להמקפים לקרות המגילה
בשבת גזירה שמא יטלטלה ד' אמות ברשות
הרבים וכמו שבטלו שופר ולולב כשחל בשבת.
וכיצד יעשו המוקפין, יקראו המגילה בי"ד
בערב שבת, ומתנות לאביונים יתנו אז ג"כ,
דבשבת א"א ליתן מעות דמוקצים הם. ובשבת
הקודם קורין פרשה זכור עם ההפטרה 'פקד
פקדתי'. ובמקום שנהגו לגבות מעות עניים
ולחלקם, גובין ומחלקין בי"ד בערב שבת.
ובשבת מוציאין שני ספרים וקורין באחד בסדר
היום ובשני בידיבא עמלק וההפטרה 'פקד
פקדתי', ואומרים על הנסים. והסעודה היא לאחר
השבת, כן איתא בירושלמי (פ"א ה"י), וממילא
דגם משלוח מנות הוי למחר, ויש מי שחולק
על זה, ואין לזוז מדברי הירושלמי, ואע"פ
שאין קורין המגילה בשבת, מ"מ שואלין
ודורשין בעניניו של יום. ויש מי שאומר
שהמגילה היא מוקצה ואסורה בטלטול [פ"ח מה
(פ"י)], ודבר תימא הוא י"א אטו אינה ראויה
ללמוד בה והרי שואלין ודורשין בעניניו של